

2021
M. Ed. (General)-3rd Semester
Paper-I (C-12-ESD-III): Education for Sustainable Development & Global Peace-III
(In all mediums)

Max. Marks: 70

Time allowed: 3 Hours

NOTE: Attempt five questions in all, including Question No. IX (Unit-V) which is compulsory and selecting one question each from Unit I-IV.

UNIT-I

- I. Discuss concept, nature and scope of sustainable development. (3+3+8)
- II. Describe integration of global peace and environmental concerns in school curriculum. (7+7)

UNIT-II

- III. Discuss environmental conservation in globalized world. (14)
- IV. Explore the role of educational institutions and teachers in developing a culture of peace. (7+7)

UNIT-III

- V. Trace out contribution of literacy and human rights to global peace and sustainable development. (7+7)
- VI. Discuss role of media in creating awareness about human rights, environmental and peace values. (4+5+5)

UNIT-IV

- VII. Discuss ESD model for competencies in teachers. (14)
- VIII. Discuss the measures to reduce carbon foot print. (14)

UNIT-V

- IX. Write short notes on the following: -
- (a) Concept of global peace
- (b) Culture of peace
- (c) Responsible environment behavior
- (d) Individual life style (4x3½)

(Hindi/Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

(2)

ਨੋਟ: ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ। ਪ੍ਰਤਿੱਕ ਖਾਗ (1-4) ਦੇ ਏਕ-ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਚਯਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-9 (ਖਾਗ-5) ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ।

..*.*

ਖਾਗ-1

1. ਸਰਜਨ ਵਿਕਾਸ ਕੀ ਅਵਧਾਰਨਾ, ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਐਰਿ ਕਾਯਕ੍ਸ਼ੇਰ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
2. ਸਕੂਲੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਮੇਂ ਭੈਰਿਕਕ ਸ਼ਾਨਿ ਐਰਿ ਪਯਾਠਰਯ ਸਬਥੀ ਖਿਯਾਠੀ ਕੇਂ ਏਕੀਕਰਨ ਕਾ ਡਰਾਨਿ ਕਰੋ।

ਖਾਗ-2

3. ਭੈਰਿਕਕ ਸ਼ਾਨਿ ਮੇਂ ਪਯਾਠਰਯ ਸਰਫ਼ਯ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
4. ਸ਼ਾਨਿ ਸਕ੍ਰਿਤਿ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨੇ ਮੇਂ ਭੈਰਿਕਕ ਸਮਯਾਨੀ ਐਰਿ ਸਿਖਕੀ ਕੀ ਖੂਮਿਕਾ ਕੀ ਡਰਨਕਾਰੀ ਟੀਰਿਏ।

ਖਾਗ-3

5. ਭੈਰਿਕਕ ਸ਼ਾਨਿ ਐਰਿ ਸਰਜਨ ਵਿਕਸਿਤ ਕੇ ਲਿਏ ਸਾਖਰਨਾ ਐਰਿ ਮਾਨਯਠਿਕੀ ਕੀ ਯੋਧਦਾਨ ਕੀ ਡਰਨਕਾਰੀ ਟੀਰਿਏ।
6. ਮਾਨਯ ਅਠਿਕਾਰੀ, ਪਯਾਠਰਯ ਐਰਿ ਸ਼ਾਨਿ ਨੂਠਯੀ ਕੇ ਡਰੇ ਮੇਂ ਡਰਾਗਕਕਾ ਟੀਰੁ ਕਰਨੇ ਮੇਂ ਭੈਰਿਕਕ ਕੀ ਖੂਮਿਕਾ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਖਾਗ-4

7. ਸਿਖਕੀ ਮੇਂ ਟਕਰਾਠੀ ਕੇ ਲਿਏ ਈ ਡੀ ਡੀ ਮਾਡਲ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
8. ਸਾਰੀਨ ਪਠਕਿਯ ਕੀ ਕਮ ਕਰਨੇ ਕੇ ਡਰਾਯੋ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਖਾਗ-5

9. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਂ ਪਰ ਸਕ੍ਰਿਤ ਰਿਧਯੀ ਕੀਰਿਏ -
(ਕ) ਭੈਰਿਕਕ ਸ਼ਾਨਿ ਕੀ ਅਵਧਾਰਨਾ
(ਕ) ਸ਼ਾਨਿ ਸਕ੍ਰਿਤਿ
(ਗ) ਡਰਨਕਾਰੀ ਪਯਾਠਰਯ ਯਯਯਯ
(ਧ) ਡਰਨਕਾਰੀ ਡਰਨਕਾਰੀ ਡਰਨਕਾਰੀ

..*.*

(3)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 9 (ਖਾਗ-5) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਗ (1-4) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਈ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

..*.*

ਭਾਗ-1

1. ਟਿਕਾਉ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ, ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜਯੋਗਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
2. ਸਕੂਲ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਸ਼ਾ ਦੇ ਉਕੀਕਰਨ ਖਾਠੇ ਟੀਰੋ।

ਭਾਗ-2

3. ਵਿਸ਼ਵੀਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਖਾਠੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ।
4. ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਸਭਿਅਚਾਰ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਅਕ ਅਠਾਰਿਯਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਖੂਮਿਕਾ ਦੀ ਪਤਠੇਲ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-3

5. ਗਲੋਬਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਟਿਕਾਉ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਖਰਤਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ।
6. ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਖਾਠੇ ਲਾਗਯੁਕਤਾ ਪੈਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਦੀ ਖੂਮਿਕਾ ਖਾਠੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-4

7. ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਲਈ ਡੀਐਸਟੀ ਮਾਡਲ ਖਾਠੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
8. ਕਾਰਯਨ ਡ੍ਰਿਟ ਪ੍ਰਿਟ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਉਪਾਯ ਖਾਠੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-5

9. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਸਖਿਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ -
(ੳ) ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਧਰਠਾ
(ਅ) ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਭਿਅਚਾਰ
(ੲ) ਸਿੱਖੇਵਾਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚਾਰ
(ਸ) ਵਿਖਕਤੀਗਤ ਨੀਵਨ ਨੈਲੀ

..*.*